

SBP-PERIODIEK

Nº 84

d.d. 19 juni 1981

Inhoudsopgave :

POLEN / OP WEG NAAR HET BUITENGEWONE 9e PVAP-CONGRES

POLEN / OP WEG NAAR HET BUITENGEWONE 9e PVAP-CONGRES

De brief van 5 juni

Met de door het CC-CPSU aan het CC-PVAP (Poolse CP) gestuurde brief, door CPSU-leider ondertekend, is een nieuwe fase in de verhouding CPSU-PVAP aangebroken. Was de onvrede over het beleid van de PVAP-leiding door de ruime aandacht in de Sowjetmedia voor het zgn. "Forum van Katowice" *) al aangetoond, deze brief liet aan duidelijkheid niets te wensen over.

In de brief, geschreven als uiting "van diepe bezorgdheid over de bedreiging van het socialisme in Polen en over de onafhankelijkheid van het land wordt de Poolse leiders verweten zich niet in staat te hebben getoond het hoofd te bieden aan de "contra-revolutie".

"Ongelukkig genoeg zijn die vriendelijke waarschuwingen (van de CPSU, red. maar ook de ernstige kritiek vanuit de Poolse partij zelf, niet in overweging genomen, ja, zelfs genegeerd". "Er ontwikkelt zich een golf van anti-communisme en anti-Sowjetisme

*) Op 26 mei verscheen in het PVAP-dagblad, Trybuna Ludu, een artikel van een aantal PVAP-leden, die zichzelf het "Forum van Katowice" noemden, waarin felle kritiek geleverd werd op de huidige PVAP-leiding. Deze zou met name het "marxistisch-leninistisch" karakter van de partij verwaarlozen en zich niet verzetten tegen de "opportunisten en contra-revolutionairen", die de PVAP ondermijnen. Ook het Centraal Comité zou het in hun ogen volstrekt hebben laten afweten door "gemeenschappelijke zaak te maken met de krachten van rechts en de revisionisten". Een dag later, 27 mei, distancieerden zich reeds 230 CC-leden in een verklaring van de uitlatingen van het forum. Inmiddels gingen de Sowjetmedia uitvoerig op het forum in. Het PVAP-Politburo veroordeelde 2 juni in een voor radio en televisie voorgelezen verklaring het door het forum uitgegeven document scherp. Gesteld werd dat het document "zeer schadelijk is voor Polen, met name voor de eenheid binnen de partij", terwijl voorts werd opgemerkt dat het document volstaat met "ontoelaatbare versimpelingen en veralgemeningen". De onafhankelijke vakorganisatie Solidariteit kwalificeerde het document als "een uitnodiging aan Moskou om in Polen orde op zaken te stellen".

Er wordt op gewezen "dat de tegenstander zich meester heeft gemaakt van de massamedia, die in de meeste gevallen instrumenten van anti-socialistische activiteiten zijn geworden, waarvan men zich bedient om het socialisme te ondermijnen en de partij te verscheuren". "Staat men toe dat de pogingen om de veiligheidsorganen, de militie en ook het leger te belasteren en te ondermijnen succes hebben, dan betekent dit praktisch dat men de socialistische staat ontwapent en aan de klassevijand uitlevert".

"Wij (CC-CPSU, red.) willen er met nadruk op wijzen dat bij de bespreking van al deze kwesties , (zonder aanduiding van hun partijfunctie!, red.) en andere Poolse kameraden ons standpunt hebben gedeeld. Toch is in feite alles bij het oude gebleven en werd de politiek van concessies en compromissen niet veranderd. De ene stelling na de andere wordt prijsgegeven, zonder dat men rekening houdt met de documenten van de laatste zitting en het Centrale Partijcomité, waarin sprake is van een contra-revolutionaire bedreiging. Tot dusverre werden geen praktische maatregelen genomen om aan deze bedreiging het hoofd te bieden

"De laatste tijd is de situatie in de PVAP zelf voorwerp van speciale bezorgdheid geworden. Tot aan het partijcongres (14 juli, red.) ligt niet veel meer dan een maand. Toch zijn het in toenemende mate de krachten die het socialisme vijandig gezind zijn, welke de toon aangeven bij de campagne voor de verkiezing van de afgevaardigden". "Ten gevolge van de talrijke manipulaties en vijanden van de PVAP verliezen ervaren partij-activisten, die de zaak van de partij zijn toegedaan en wier reputatie boven elke verdachtmaking verheven is, hun posten".

"De voorbereiding van het congres wordt extra bemoeilijkt door de zgn. beweging van de "horizontale structuren" *). Die structuren zijn het instrument voor vernietiging van de partij". "Het mag zelfs niet uitgesloten worden dat er op het partijcongres een poging wordt ondernomen om de marxistisch-leninistische krachten in de partij de nekslag te geven, om de partij te liquideren".

*) In april dit jaar vond in Torun een bijeenkomst plaats van PVAP-basisorganisaties, waarmee feitelijk het democratisch-centralisme (de algemeen gangbare verticale leninistische partijstructuur) doorbroken werd.

11e CC-plenum

Het CC van de PVAP kwam, na de ontvangst van de CPSU-brandbrief, 9 juni in spoedzitting bijeen.

PVAP-leider zei in zijn openingsrede dat de Sowjet-Unie de Poolse leiders heeft gewaarschuwd dat "het bestaan van Polen als onafhankelijke staat" wordt bedreigd, aangezien het socialisme daar "ernstig in gevaar" verkeert. Hij verklaarde dat de Sowjet-Unie alle recht en reden heeft met ongerustheid te reageren op de aanvallen op het socialisme in Polen, maar er bestaat geen alternatief voor de koers van vernieuwing.

waarschuwde hen, die de beginselen van het leninisme opzij willen zetten en die neigden naar "sociaal-democratische en bourgeois-modellen". Daarnaast veroordeelde hij de anti-Sowjethouding, zoals die in verschillende publicaties van de onafhankelijke vakorganisatie Solidariteit naar voren is gekomen en de neiging van deze vakbond zich op te stellen als een oppositiepartij.

In zijn rede ging met name in op de in de brief geuite kritiek op de Poolse massamedia, die openlijk het "revisionisme" zouden bevorderen. Hij erkende dat Polen een toonbeeld was geworden van valse en onofficiële voorlichting en dat daarom wijzigingen zouden plaatsvinden in de hoofdredacties van verschillende officiële media. De pers moet volgens de PVAP-leider het standpunt van de arbeidersklasse weergeven op het gebied van de politieke ontwikkelingen. Bovendien verklaarde hij dat "vanaf morgen" duidelijk dient te blijken dat activiteiten tegen het socialisme, tegen onze bondgenoten, tegen de vriendschappelijke betrekkingen met de Sowjet-Unie, niet langer worden geduld.

verzekerde plechtig dat Polen een socialistische staat en een betrouwbaar lid van het Warschaupact zal blijven. Verder kondigde hij aan dat het Buitengewoon 9e partijcongres zoals voorgenomen 14 juli zal beginnen. Volgens waren er PVAP-leden, die het congres wilden uitstellen, maar het Politburo meent dat het gewoon moet doorgaan.

De PVAP-leider sprak de Sowjet-kritiek tegen dat een groot aantal afgevaardigden op het Buitengewoon Partijcongres "opportunisten en revisionisten" zouden zijn. Hij noemde het resultaat van de verkiezingen van de afgevaardigden naar het congres "democratisch" en voegde eraan toe dat deze afgevaardigden "niet slecht" zijn en ons zullen "bijstaan" in "het natuurlijk proces van verjonging van de partijorganen".

Na de rede van kwam een groot aantal sprekers, die zich bijzonder kritisch tegenover de partijleider opstelden. Tot een confrontatie tussen hervormingsgezinden en voorstanders van de harde lijn kwam het toen het Politburolid , indirect het aftreden van vroeg, omdat het Politburo in zijn huidige samenstelling niet in staat moest worden geacht om Polen uit de crisis te halen. Toen het CC-lid hierop eiste dat op de aanvallen zou antwoorden, werd het CC-plenum onderbroken en beraadde het Politburo afzonderlijk.

Na dit beraad stelde de vertrouwenskwestie. Zijn voorstel kwam er op neer dat Politburoleden die minder dan vijftig % van de stemmen zouden halen zouden aftreden. Hierop volgde een nieuwe schorsing voor een bijeenkomst van de partijleiders uit de 49 provincies, waarna de discussie, die het officiële Poolse persbureau Pap als "stormachtig" omschreef, hervat werd. Uiteindelijk bleek het standpunt van de hervormingsgezinden het meerderheidsstandpunt te zijn en werd het voorstel- verworpen, zodat geen wijzigingen in het Politburo plaatsvonden.

In zijn slotrede sprak zich nogmaals uit voor actie tegen "negatieve verschijnselen" in de Poolse pers en versterking van de controle door de partij op de massamedia. Alles zal in het werk gesteld worden om het "extremisme" in Polen te beteugelen en een gunstig klimaat te scheppen voor de politie, de veiligheidstroepen en de justitie, aldus , maar Polen zal doorgaan op de ingeslagen weg van hervormingen.

In het slotcommuniqué van het CC-plenum werd erop gewezen, dat er "overeenkomst van opinie" bestond tussen de PVAP en de CPSU-leiding. Eerder had het Poolse persbureau Pap de volledige inhoud van de brief van het CC-CPSU via de radio bekend gemaakt.

Wijzigingen in kabinet

Kwam het tijdens het CC-plenum niet tot wijzigingen in het PVAP-Politburo. alleen het hoofd van de persafdeling van het CC, , bood na de heftige Sowjetkritiek zijn ontslag aan, op de bijeenkomst van de Sejm (het Poolse parlement) op 12 juni maakte premier bekend dat vijf ministers "op eigen verzoek" ontslag hadden genomen.

Het betrof hier vier ministers uit de sociaal-economische hoek, waaronder o.a. vice-premier en voorzitter van de staatsplancommissie , als mede de minister van justitie, . De verwijdering van lijkt een

concessie aan de onafhankelijke vakorganisatie Solidariteit te zijn. Solidariteit had veel kritiek op 's rol in de opsporing en bestraffing van politiemensen, die op 19 maart drie leden van Solidariteit in Bydgoszcz mishandelden.

Premier kondigde ook een reorganisatie van ministeries aan om de enorme bureaucratie aan banden te leggen. Tevens riep hij de bevolking op zich tegen verspreiding van anti-socialistische vlugschriften te verzetten. Autoriteiten en regeringsinstanties zullen niet langer dulden dat hun bevoegdheden worden aangetast, voorschriften worden overtreden en de politie wordt tegengewerkt.

Conclusie

De brief van het CC-CPSU aan de PVAP is de scherpste terechtwijzing van het beleid van c.s. totnutoe.

PVAP-leider heeft slechts gedeeltelijk de Sowjet-kritiek bevestigd; er zal harder opgetreden worden tegen uitingen van anti-Sowjetisme en anti-socialisme en de Poolse massamedia zullen aangepakt worden.

Met betrekking tot de zgn. "horizontale structuren" en de verkiezing van de afgevaardigden naar het Buitengewone 9e partijcongres werd de kritiek niet alleen terzijde geschoven, maar zelfs weersproken.

Met name de verkiezing van veel hervormingsgezinden moet een doorn in het oog zijn van de CPSU. Het overgrote deel van de thans gekozen afgevaardigden (ruim 600 van de in totaal ± 2.000 afgevaardigden) behoort tot deze stroming, waar bovendien bij komt dat ongeveer 1/3 lid is van Solidariteit. De publicatie van de brief in het CPSU-dagblad, Prawda, en de selectieve wijze waarop in de Sowjetmedia aandacht geschonken werd aan het Poolse CC-plenum, doet vermoeden dat de Sowjetleiding op zijn minst niet gelukkig is met het bereikte resultaat.

Een toenemende druk op de PVAP-leiding (i.c. de hervormingsgezinden), op welke wijze dan ook, ligt in de lijn der verwachtingen.

18 juni 1981.